

Założenia Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

*Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego*

Teresa Zań – Dyrektor Departamentu Inwestycji i
Nadzoru Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych

Cel: Ochrona środowiska wodnego przed niekorzystnymi skutkami zrzutów ścieków komunalnych, poprzez wyposażenie wszystkich aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków, zapewniające oczyszczanie zgodne z obowiązującymi normami oraz odpowiednie zagospodarowanie osadów ściekowych

**Podstawowy cel
środowiskowy:**

**Osiągnięcie co najmniej
dobrego stanu wód
powierzchniowych
i podziemnych do 2015 roku.**

Założenia wdrażania Dyrektywy

Cały obszar Polski został wyznaczony jako „obszar wrażliwy” tj. wymagający ograniczenia zrzutów związków azotu i fosforu oraz zanieczyszczeń biodegradowalnych do wód.

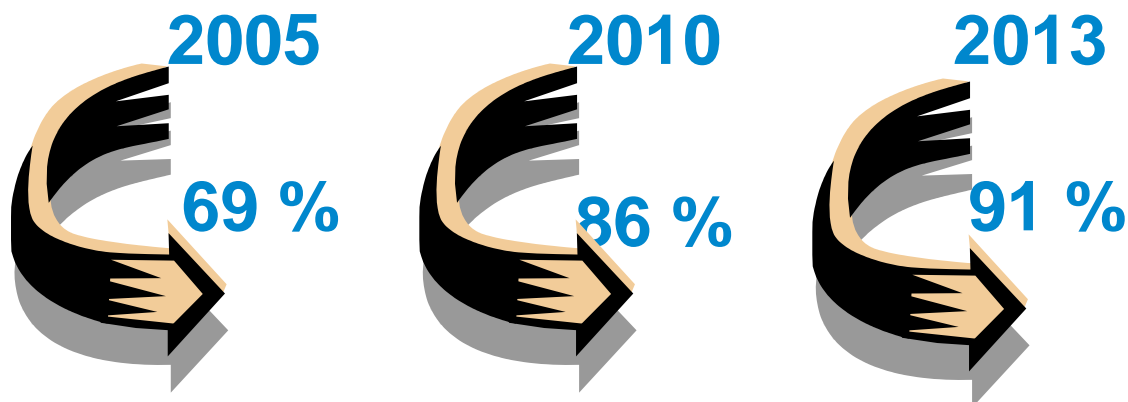
W tym celu zgodnie z wymaganiami art. 5.2 dyrektywy 91/271/EWG ścieki komunalne w aglomeracjach o RLM $\geq 10\ 000$ powinny być oczyszczane na oczyszczalniach komunalnych z podwyższonym usuwaniem biogenów. Natomiast, w aglomeracjach $< 10\ 000$ należy zastosować konwencjonalne biologiczne oczyszczanie ścieków.

Alternatywą dla wymagań art. 5.2 jest dotrzymanie wymogów art. 5.4, tj. zapewnienie 75% redukcji azotu i fosforu ogólnego, w ściekach komunalnych odprowadzanych w aglomeracjach. Powyższe powinno być zapewnione poprzez zastosowanie w grupie oczyszczalni ścieków o wielkości 2 000 – 15 000 RLM konwencjonalnego biologicznego oczyszczania ścieków, natomiast w grupie oczyszczalni o wielkości powyżej 15 000 RLM zastosowanie pogłębionego usuwania azotu i fosforu ogólnego

Ustalenia Traktatu Akcesyjnego dla wdrożenia Dyrektywy:

W drodze odstępstwa od art. 3 i 4, art. 5.2 i art. 7 dyrektywy 91/271/EWG, wymogów dotyczących systemów zbierania oraz oczyszczania ścieków komunalnych **nie stosuje się w pełni w Polsce do 31 grudnia 2015 roku zgodnie z następującymi celami pośrednimi:**

redukcja ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych w terminach:

Program implementacyjny wdrożenia Dyrektywy KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Program został tak skonstruowany, aby poprzez budowę / modernizację sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków komunalnych wypełnić stopniowo wymagania ustalone w Traktacie akcesyjnym dot. wdrażania w Polsce dyrektywy 91/271/EWG.

Dla osiągnięcia zgodności z dyrektywą niezbędnym jest łączne spełnienie poniższych warunków:

- 1. Wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujących blisko 100% poziom obsługi.**
- 2. Wyposażenie aglomeracji w oczyszczalnie ścieków komunalnych spełniających wymagania dyrektywy odnośnie wtórnego oczyszczania.**
- 3. Łączna wydajność wszystkich oczyszczalni ścieków w aglomeracji powinna odpowiadać ładunkowi generowanemu na jej obszarze.**

Program implementacyjny wdrożenia Dyrektywy KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Dla realizacji warunku odnośnie zapewnienia blisko 100% poziomu obsługi systemami zbierania ścieków założono, że w terminie do końca 2015 r. w aglomeracjach ujętych w KPOŚK osiągnięty zostanie następujący poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi:

w aglomeracjach o RLM wynoszącej $\geq 150\ 000$ co najmniej **98%** RLM,

w aglomeracjach o RLM wynoszącej 100 000 – 149 999 co najmniej **95%** RLM,

w aglomeracjach o RLM wynoszącej 15 000 – 99 999 co najmniej **90%** RLM,

w aglomeracjach o RLM wynoszącej 2000 - 14 999 co najmniej **80%** RLM,

Pozostała ludność nieobsługiwana przez zbiorcze systemy kanalizacyjne korzystać będzie z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków lub szczelnych zewidencjonowanych zbiorników bezodpływowych

Program implementacyjny wdrożenia Dyrektywy KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Dla realizacji warunków dotyczących wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię ścieków i zapewnienia wymaganych dyrektywą standardów oczyszczania, Polska przyjęła wymagania określone w art. 5.4 dyrektywy, jako alternatywę do art. 5.2, stosując jednocześnie okresy przejściowe zgodnie z zapisami Traktatu akcesyjnego, tak jak dla art. 5.2.

Zapis ujęty w art. 5.4 dyrektywy 91/271/EWG pozwala na stosowanie podwyższonego usuwania na oczyszczalniach powyżej 15 000 RLM, pod warunkiem osiągnięcia do końca 2015 roku, co najmniej 75% redukcji azotu i fosforu ogólnego, w stosunku do całkowitego ładunku tych zanieczyszczeń w kraju. Standardy oczyszczania ścieków muszą być zgodne z wymaganiami rozporządzenia ściekowego. Tym samym przyjęte standardy odnoszą się do oczyszczalni, a nie do wielkości aglomeracji.

Oczyszczalnie projektowane dla obsługi danej aglomeracji muszą posiadać wydajność równą co najmniej ładunkowi generowanemu w tej aglomeracji.

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

KPOŚK i jego aktualizacje zatwierdza Rada Ministrów:

16 grudnia 2003 r.	- KPOŚK
07 czerwca 2005 r.	- AKPOŚK 2005
02 marca 2010 r.	- AKPOŚK 2009
01 lutego 2011 r.	- AKPOŚK 2010

Fot: Budowa oczyszczalni Czajka

Fot: Budowa kolektora do oczyszczalni Czajka

Działania inwestycyjne prowadzone są w pięciu kategoriach:

- 1. Budowa i modernizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych.**
- 2. Budowa nowych oczyszczalni ścieków.**
- 3. Modernizacja oczyszczalni ścieków, w tym modernizacja gospodarki osadowej.**
- 4. Rozbudowa oczyszczalni ścieków.**
- 5. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków**

Podsumowanie realizacji KPOŚK w latach 2003-2011

W latach 2003 – 2011

- wybudowano ponad **56 000 km** sieci kanalizacyjnej,
- zakończono budowę **283** nowych oczyszczalni ścieków oraz **896** innych inwestycji dotyczących komunalnych oczyszczalni ścieków.

Koszt tych inwestycji wyniósł **27,8** mld zł dla budowy sieci kanalizacyjnej oraz **12,4** mld zł dla inwestycji dotyczących oczyszczalni. Łącznie koszt realizacji KPOŚK w latach 2003-2009 wyniósł więc ponad 40 mld zł

Podsumowanie realizacji KPOŚK w latach 2003-2011

Realizacja inwestycji ujętych w KPOŚK pozwoliła na osiągnięcie następujących efektów w zakresie redukcji zanieczyszczeń oraz planowanych do osiągnięcia w roku 2013 i 2015, zgodnie z tabelą 1.

Tabela 1. Osiągnięta redukcja zanieczyszczeń biodegradowalnych i biogennych w latach 2005 i 2011, i planowana na lata 2013 i 2015.

Rok	% redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych wg Traktatu Akcesyjnego	Osiągnięty % redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych na wszystkich oczyszczalniach ścieków ujętych w KPOŚK	Osiągnięty % redukcji zanieczyszczeń biogennych	
			Azot ogólny	Fosfor ogólny
2005	69	49	44	52
2011	86	76	61,1 ¹⁾	61,2 ¹⁾
2013	91	84	72,3	77,7
2015	100	99	78,2	87,2

¹⁾ Wyliczono na podstawie metodyki obliczania redukcji azotu i fosforu w aglomeracjach, przesłanej przez Komisję Europejską w dniu 4 kwietnia 2012 r

Podsumowanie realizacji KPOŚK w latach 2003-2011

Realizacja inwestycji ujętych w KPOŚK pozwoliła na osiągnięcie następujących efektów w zakresie wymaganych stopni obsługi, wielkości oczyszczalni oraz jakości oczyszczanych ścieków:

Na koniec 2011 roku wymagane stopnie obsługi osiągnęła następująca liczba aglomeracji:

- dla aglomeracji $\geq 150\ 000$ RLM $\geq 98\%$ RLM – 6 aglomeracji,
- dla aglomeracji $\geq 100\ 000$ RLM $< 150\ 000$ RLM $\geq 95\%$ RLM – 6 aglomeracji,
- dla aglomeracji $\geq 15\ 000 < 100\ 000$ RLM - $\geq 90\%$ RLM - 96 aglomeracji,
- dla aglomeracji $\geq 2\ 000 < 15\ 000$ RLM $\geq 80\%$ RLM – 298 aglomeracji.

Łącznie wymagany stopień obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi został osiągnięty w 406 aglomeracjach co stanowi tylko 23% wszystkich aglomeracji, a 1322 (77%) nie osiągnęło jeszcze wymaganych stopni obsługi

1617 oczyszczalni (tj. ponad 83% wszystkich oczyszczalni) spełnia wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków.

Ocena danych wykazała, że 516 aglomeracji posiada oczyszczalnie komunalne, których łączna wydajność wyrażona w RLM, odpowiada RLM aglomeracji. RLM tych aglomeracji wynosi 15 197 669, a łączna wydajność oczyszczalni jest równa 19 223 734

IV AKPOŚK Bieżące działania

Obecnie w KZGW trwają prace dotyczące kolejnej aktualizacji zapisów KPOŚK, celem tych działań jest

- analiza stanu zaawansowania realizacji inwestycji, określenie stopnia wypełnienia zobowiązań akcesyjnych w okresach pośrednich (2005, 2010, 2013) oraz w 2015 r.,
- sprawdzenie poprawności wyznaczenia aglomeracji.
- uaktualnienie działań na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych do 2015 r.
- zweryfikowanie zakresu rzeczowo - finansowego planowanych inwestycji do końca 2015 r.

Aktualnie opracowano projekt IV AKPOŚK. – Informacje na potrzeby IV AKPOŚK dotyczą stanu realizacji inwestycji na dzień 31 grudnia 2010 r. Planowane zatwierdzenie dokumentu - **maj 2013** roku.

IV AKPOŚK bieżące działania

Tabela2: Harmonogram procedowania IV AKPOŚK

Dokument	Data	Działanie
IVAKPOŚK	11 luty 2011 r.	Wniosek do NFOŚiGW o sfinansowanie IV AKPOŚK
	22 sierpień 2011 r.	Wysłanie do Marszałków ankiet aktualizacyjnych
	październik-listopad 2011 r.	Otrzymanie od Marszałków ankiet aktualizacyjnych
	28 listopada 2011 r.	Ogłoszenie przetargu
	20 grudnia 2011 r.	Wyłonienie wykonawcy
	28 grudnia 2011 r.	Podpisanie umowy z NFOŚiGW
	4 stycznia 2012 r.	Podpisanie umowy z Wykonawcą
	styczeń – maj 2012 r.	Realizacja IV AKPOŚK przez Wykonawcę
	czerwiec 2012 r.	Odbiór Projektu IV AKPOŚK
	marzec 2013 r.	Konsultacje społeczne Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu IV AKPOŚK oraz projektu IV AKPOŚK
	kwiecień 2013 – maj 2013 r.	Legislacja dokumentu IVAKPOŚK
	maj 2013 r.	Zatwierdzenie dokumentu IV AKPOŚK przez RM

KPOŚK dalsze działania

- **Zmiana ustawy Prawo wodne** - Planowany termin realizacji: do 31 grudnia 2012 r.

Aktualnie opracowano propozycję nowelizacji ustawy - Prawo wodne obejmującą zmiany przepisów w szczególności w zakresie definicji aglomeracji, w celu rozszerzenia jej zakresu o wyrazy „lub do końcowego punktu zrzutu”. Zmiany ustawy – Prawo wodne dotyczą również regulacje w zakresie implementacji art. 5.2 dyrektywy 91/271/EWG.

- **Zmiana rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego** - Planowany termin realizacji: do 31 grudnia 2012 r.

Aktualnie opracowano projekt rozporządzenia wprowadzający warunki odprowadzania ścieków zgodny z załącznikiem 1 do dyrektywy 91/271/EWG. Zakres zmian będzie obejmować dostosowanie do art. 5.2 oraz 4 dyrektywy 91/271/EWG, tj. określenie standardów oczyszczania ścieków w zależności od wielkości aglomeracji, zgodnie z dyrektywą 91/271/EWG oraz zapisami Traktatu Akcesyjnego. Dodatkowo w przypadku aglomeracji powyżej 10 000 RLM obejmuje to zastosowanie podwyższonego usuwania biogenów na wszystkich oczyszczalniach ścieków w tych aglomeracjach oraz podwyższenia standardów oczyszczania ścieków w oczyszczalniach na terenie aglomeracji powyżej 100 000 RLM.

KPOŚK dalsze działania

- **Stworzenie i wdrożenie Systemu informatycznego dla Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (SIKPOŚK) - Planowany termin 31 grudnia 2012 r.**

Aby usprawnić proces pozyskiwania informacji od samorządów – a tym samym poprawić ich jakość - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej jest w trakcie tworzenia jednolitego systemu informatycznego w tym zakresie. SIKPOŚK ma na celu usprawnienie nadzoru nad monitorowaniem przebiegu realizacji inwestycji w ramach KPOŚK oraz ułatwienie prac związanych z jego koordynacją i sprawozdawczością. Ponadto, system taki posłuży do kontrolowania aktualnego stanu zaawansowania prac z zakresu gospodarki ściekowej w przyszłości (również po roku 2015). Kolejną cechą systemu będzie możliwość generowania różnego typu zestawień pomocnych przy sporządzaniu analiz sytuacji gospodarki ściekowej na poziomie krajowym oraz raportów wymaganych przez Komisję Europejską. Administratorem oraz głównym użytkownikiem systemu będzie KZGW. Z informacji zawartych w bazie danych będą mogły również korzystać instytucje takie jak Ministerstwo Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, oraz marszałkowie województw. Dlatego też System ten pełnić będzie rolę kompleksowego narzędzia umożliwiającego dostęp do danych różnym podmiotom zajmującym się sprawami gospodarki ściekowej.

Dziękuję za uwagę